

MUNI
MED

ETICKÉ PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ

Alena Slezáčková

Ústav lékařské psychologie a psychosomatiky
LF MUNI

Úvodní otázky

- Jaký význam má etika v pracovním prostředí?
- Mohou být ve vaší budoucí praxi nějaká etická dilemata nebo problémy?
- Co je to etický kodex pracoviště a proč je důležitý?

Základní aspekty etického pracovního prostředí

- Jak etika ovlivňuje spolupráci, integritu a produktivitu týmu?
- Mezilidská stránka
- Materiální
- Organizační
- Výkonová

Profesní etika a Etický kodex

- **Profesní etika:**

Soubor etických požadavků, které je nutno respektovat při výkonu určité profese, a které mají člověka vést k eticky správnému a hodnotnému jednání. Široká škála důležitých hodnot, standardů, principů a postupů, které vyústí v užší soupis splňující požadavky specifického zařízení – tzv. Etický kodex.

- **Etický kodex:**

Stanovení etických zásad, pravidel a principů uvedením hodnot, cílů a poslání instituce nebo pracoviště.

<https://www.muni.cz/o-univerzite/etika>

<https://www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/eticky-kodex-mu>

- **Hlavní přínosy začlenění etiky do pracovního prostředí:**

Lepší nakládání a práce s majetkem společnosti, intenzivnější pracovní nasazení, spokojenější pracovní kolektiv, snazší a odpovědnější rozhodování a efektivnější komunikace.

Klíčové etické zásady v týmové komunikaci

- **Upřímnost:** Jasně a pravdivě sdílení informací.
- **Transparentnost:** Otevřená komunikace o potřebách, rozhodnutích, datech nebo metodách.
- **Respekt:** Uznání práva na vlastní názor každého člena týmu bez ohledu na jeho/její hodnost nebo pozici.
- **Odpovědnost:** Převzetí odpovědnosti za sdílené informace.
- **Důvěrnost:** Respektování soukromí týmových diskusí, zejména pokud jde o citlivá data.

Běžné etické problémy v týmové komunikaci

- **Nejasná sdělení a nevyslovené předpoklady:** Vede k chybám nebo zbytečným nedorozuměním.
- **Vyloučení z informací:** Nezapojení všech relevantních členů týmu do důležitých diskusí. Může vést až k ostrakismu (1. stádium šikany).
- **Moc a postavení:** Mladší a méně zkušení členové týmu mohou mít obavu, zda a jak bezpečně hovořit o svých problémech nebo obavách.
- **Konflikt zájmů:** Komunikace a spolupráce, která je zkreslena osobními zájmy (např. podpora vlastní práce před týmovou).

Nejčastější komunikační úskalí

Mylné předpoklady

Člověk věří, že ostatní chápou jeho/její myšlenky, záměry nebo pocity, aniž by si to ověřoval.

Jak to zvládat:

- Nečekejte, že vám ostatní budou číst myšlenky!
- Buďte otevření a autentičtí.
- Použijte otevřené otázky, abyste si ověřili vzájemné porozumění nebo odhalili skryté předpoklady.

Nejčastější komunikační úskalí

Emocionální reakce

Ve vyhrocených situacích nebo ve stresu mohou emoce získat převahu nad racionálním myšlením. Emoční reakce pak často vedou k obrannému nebo agresivnímu chování, což ztěžuje efektivní komunikaci.

Jak to zvládat:

- Pauza a nádech - výdech: Zastavte se, nadechněte a utřídte si myšlenky.
- Zaměřte se na problém, ne na osobu.
- Empatie: Přijměte emoce druhé osoby (aniž byste je podporovali nebo se jim poddali).
- Podporujte omluvu a usmíření.

Poskytování a přijímání zpětné vazby

POSKYTOVÁNÍ ZPĚTNÉ VAZBY

Klíčové techniky:

- Budme konkrétní
- Komentujme výkon, ne osobu
- Použijme “sandwich method”
- Nabídněme možná řešení

PŘIJETÍ ZPĚTNÉ VAZBY

Klíčové techniky:

- Otevřenost názorům druhých
- Doptávat se
- Ocenit feedback
- Poučit se z chyb

Etické řešení konfliktů v týmech

- **Zachovat slušnost a zdvořilost:** Vyhýbat se vulgarismům a verbální agresí. Kontrolovat neverbální projevy (gestika, mimika, pohledy očí).
- **Zachovat klid a používat neutrální jazyk:** Vyhněte se absolutním slovům jako „Ty nikdy“, „Ty vždy“, „Všichni kromě tebe“ atd.
- **Zaměřit se na řešení problémů:** Zaměřte se na řešení, ne na obviňování. Rozeberte problém (vyjmenujte klady a zápory). Centrifuga: Oddělte pocity od faktů.
- **Používat jazyk spolupráce:** použijte fráze jako „my“ a „nás“.
- **Udělat si pauzu:** Odložte diskusi na pozdější dobu (stanovit termín).
- **Vnímat perspektivu druhé osoby:** Uznejte jiný názor.

Podpora etické komunikace v týmu

- **Inkluzivní rozhodování:** Zajištění, aby všichni členové týmu měli možnost vyjádřit názor ohledně klíčových rozhodnutí.
- **Podpora otevřeného dialogu:** Vytvoření podmínek, v nichž se všichni členové týmu cítí dobře, mohou klást otázky, vyjadřovat obavy a návrhy.
- **Nastavení jasných očekávání:** Stanovení norem pro komunikaci (např. přehlednost v e-mailech, časová omezení, jasná dokumentace).
- **Řešení nerovnováhy v postavení:** Vytvoření bezpečného prostoru, kde mohou mladší členové sdělovat svá dilemata zkušenějším osobám nebo nadřízeným bez obav z postihu.

Budování kultury důvěry a respektu

- **Stanovení základních pravidel chování:** Pravidla pro uctivou komunikaci a interakci. Je dáno jasně najevo, že neuctivé chování nebude tolerováno.
- **Mentorství:** Spárování zkušenějších kolegů s novějšími členy týmu: budování důvěry a respektu mezi různými úrovněmi týmu.
- **Vzájemné ocenění:** Zaznamenávat a oceňovat úspěchy všech členů týmu.
- **Proaktivní řešení etických problémů:** Podpora oznamování a řešení problémů dříve, než se vystupňují. Možnost anonymního oznamování problémů, zajištění ochrany oběti.
- **Inkluzivita a diverzita:** Zajištění různorodého týmu z hlediska pohlaví, rasy, původu a zkušeností.

Zdroje

- Resni, D.B. (2020). What Is Ethics in Research & Why Is It Important? <https://www.niehs.nih.gov/research/resources/bioethics/whatis>
- Fu et al. (2020). Can Ethical Leadership Improve Employees' Well-Being at Work? Another Side of Ethical Leadership Based on Organizational Citizenship Anxiety. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01478>
- Saeed I, et al. (2022). Linking Ethical Leadership to Followers' Knowledge Sharing: Mediating Role of Psychological Ownership and Moderating Role of Professional Commitment. *Front Psychol.* 13:841590. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.841590>
- <https://www.muni.cz/o-univerzite/etika>
- <https://www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/eticky-kodex-mu>